

**POSTGROEI
NEDERLAND**

27 november 2023

Postgroei: het waarom en hoe van een nieuw economisch paradigma

Matthias Olthaar

~ inhoud

1. tijd voor een nieuw verhaal
2. wat is het kernprobleem?
3. het tijdperk van kwalitatieve groei
4. vragen en discussie

1

T

tijd voor een nieuw verhaal

~ gemengde gevoelens

eigenlijk doen we
veel te weinig
voor het klimaat...

...misschien
zijn we zelfs al
te laat...

...maar: brengen de
benodigde acties onze
welvaart niet in gevaar?

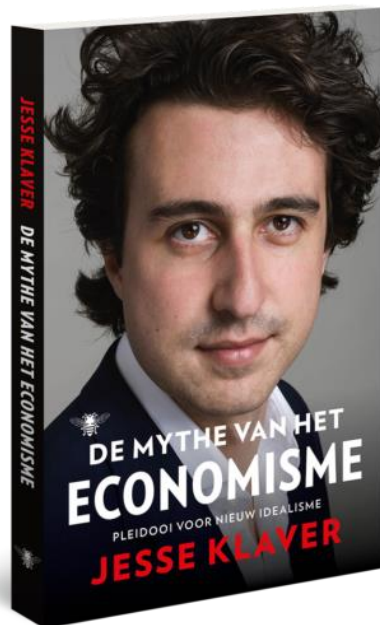
~ groeiende klimaatpolarisatie

groene groei

tegen economisme

ontkenning

pragmatisme

~ concurrerende verhalen

groene groei

missers:

voortzetting
status-quo; niet
wetenschappelijk
gefundeerd

puzzelstukje:

terechte aandacht
voor Nederlandse
verdienvermogen,
overheidsfinanciën

tegen economisme

missers:

te weinig oog
voor realisme;
ontaardt soms in
anti-economie

puzzelstukje:

terechte intense
bezorgdheid over
de toekomst van
de aarde

ontkenning

missers:

teveel om op te
noemen; hang naar
polarisatie is het
meest schadelijk

puzzelstukje:

terechte oproep om
de kommer-veertig
niet in de steek
te laten

pragmatisme

missers:

ze doen bij lange
na niet genoeg; en
wat is nu eigenlijk
hun verhaal?

puzzelstukje:

terechte nadruk
op realisme bij de
implementatie
van beleid

~ profielschets nieuwe verhaal

veel meer
waardengedreven

veel ambitieuzer

sociaal

wetenschappelijk
gefundeerd

realistisch en
implementeerbaar

~ ideeën uit 11 politieke partijen

Volt

SGP

Partij voor
de Dieren

Christen
Unie

GROEN
LINKS

~ waarden in het nieuwe verhaal

de kernwaarde is samen beter zorgen voor de aarde en voor elkaar:

- ~ door de verspilling in productieketens drastisch te verminderen (en te komen tot een **absolute afname van negatieve milieu-impact***)
- ~ door de verspillingsreductie om te zetten in meer welvaart voor iedereen (korte termijn: producten met meer kwaliteit en een langere levensduur; op langere termijn: meer vrije tijd en minder stress)
- ~ door meer te delen, meer samenwerking en nieuwe coöperaties (en minder commercialisering)

2

W

wat is het kernprobleem?

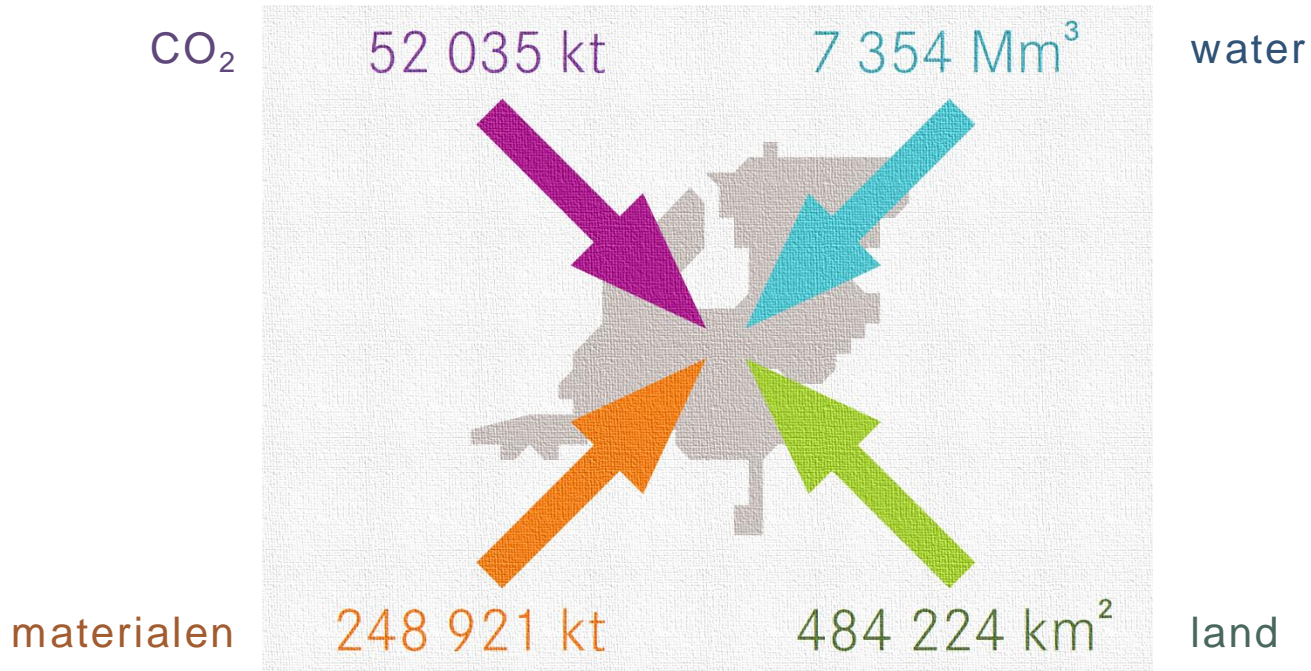
het kernprobleem

1
consumptie blijft buiten beeld

~ 25% reductie van CO_2 , toch?!

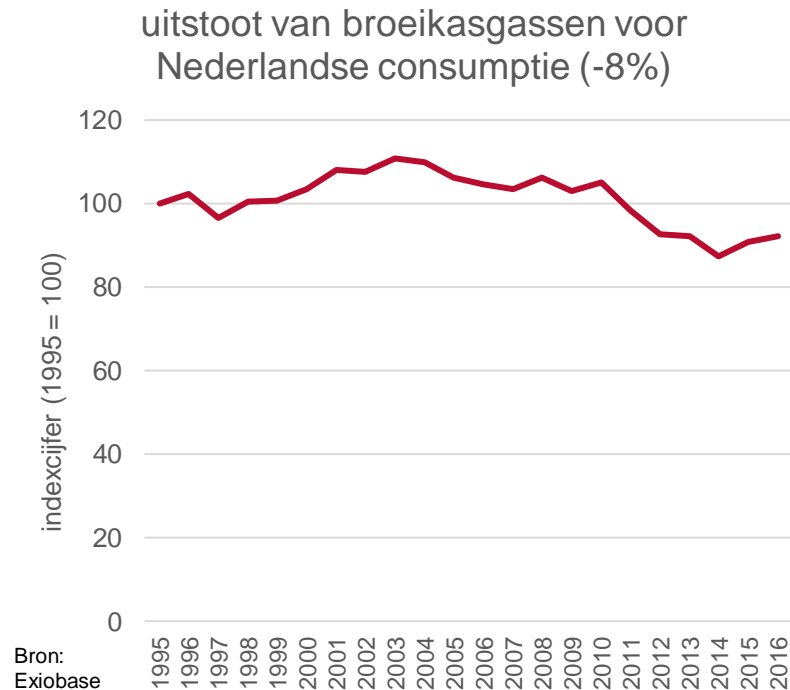
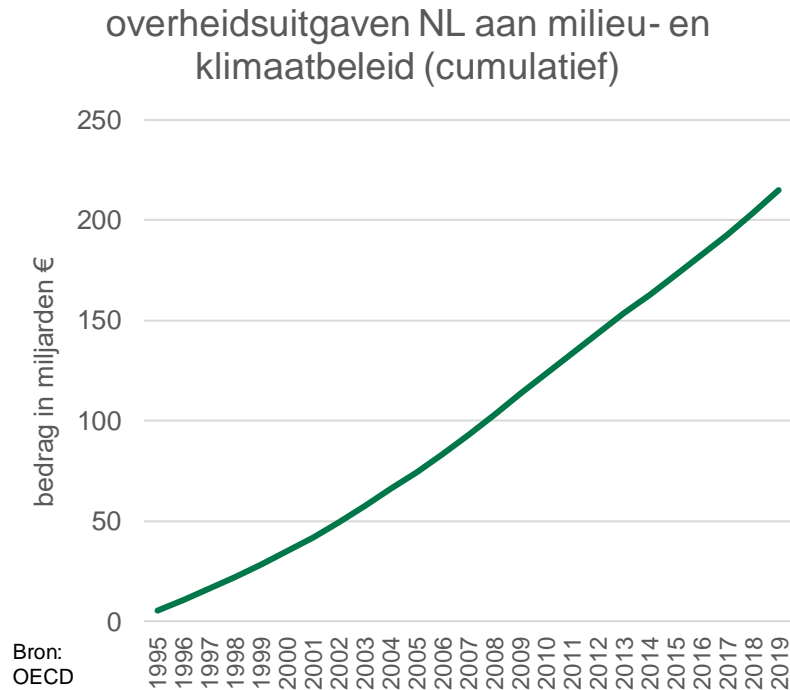

~ Nederland: netto importeur van uitputting

bron: www.exiobase.eu

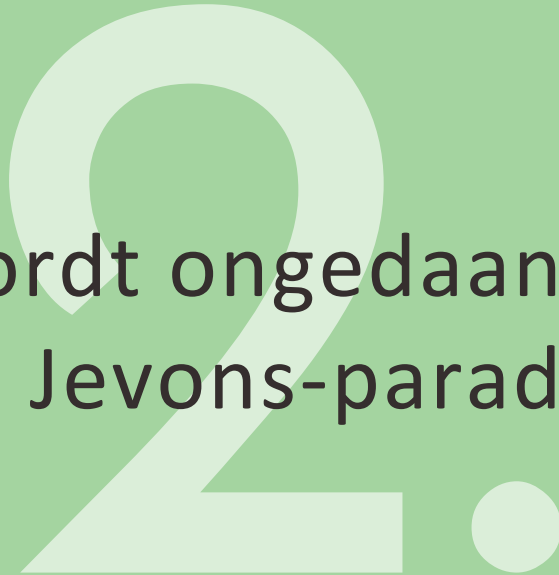
~ het resultaat: beschamend...

het kernprobleem

milieuwinst wordt ongedaan gemaakt door
de Jevons-paradox

~ let op de Jevons-paradox!

- ~ ontdekt door William Stanley Jevons:
 - kolenreserves raakten op
 - kolen efficiënter verbruiken
 - kolenreserves raken nog sneller op
- ~ hoe kan dat?!
 - de verbruikskosten dalen
 - dat jaagt de consumptie aan
 - per saldo een hoger verbruik
- ~ de paradox geldt ook voor milieu- en klimaatbeleid

~ de Jevons-paradox in de praktijk

Volkswagen Keve 1950
4 meter lang
748 kilo
7,5 liter op 100 km

Volkswagen Golf 1995
4,2 meter lang
1156 kilo
7,5 liter op 100 km

Volkswagen Tiguan 2022
4,5 meter lang
1590 kilo
7,5 liter op 100 km

conclusie: efficiënter verbruik is 100% benut voor een veel grotere auto (méér auto)

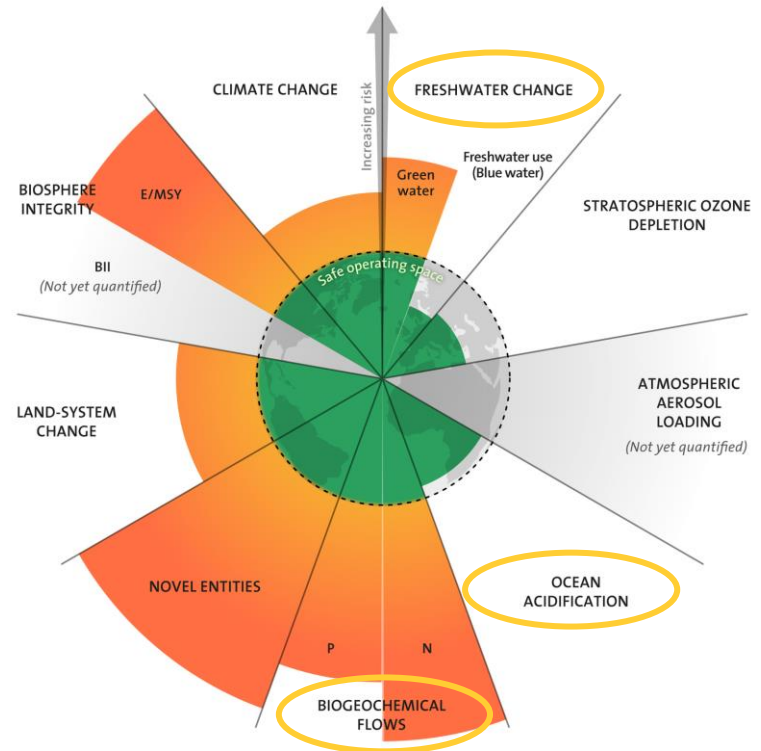

het kernprobleem

we zitten vast in
een carbon tunnel

~ Vitale functies van de aarde

- ~ de planetaire grens voor toxische stoffen (in o.a. water) is fors overschreden; de grens voor 'groen water' (neerslag, verdamping, bodemvochtigheid) is ook overschreden; de grens van oceaanzuuriging bijna
- ~ in grote delen van de wereld, sinds kort ook in Nederland, is waterstress een groot probleem

~ tekortschietend milieubeleid

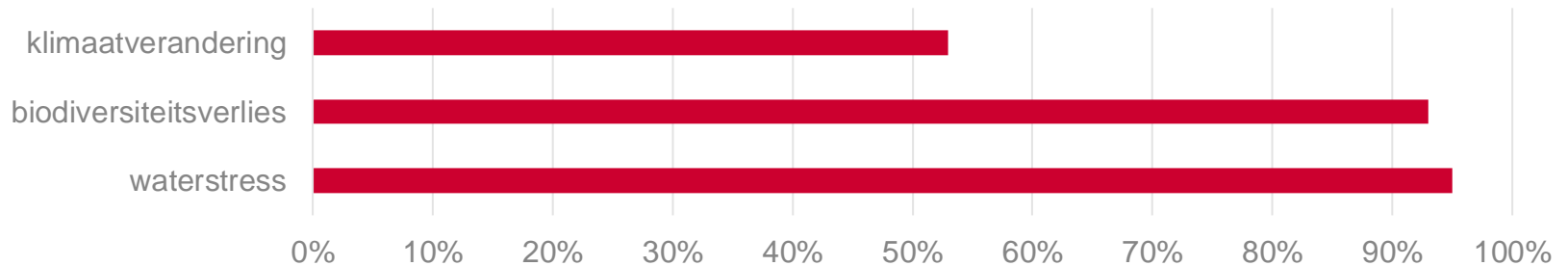
materialen

water

land

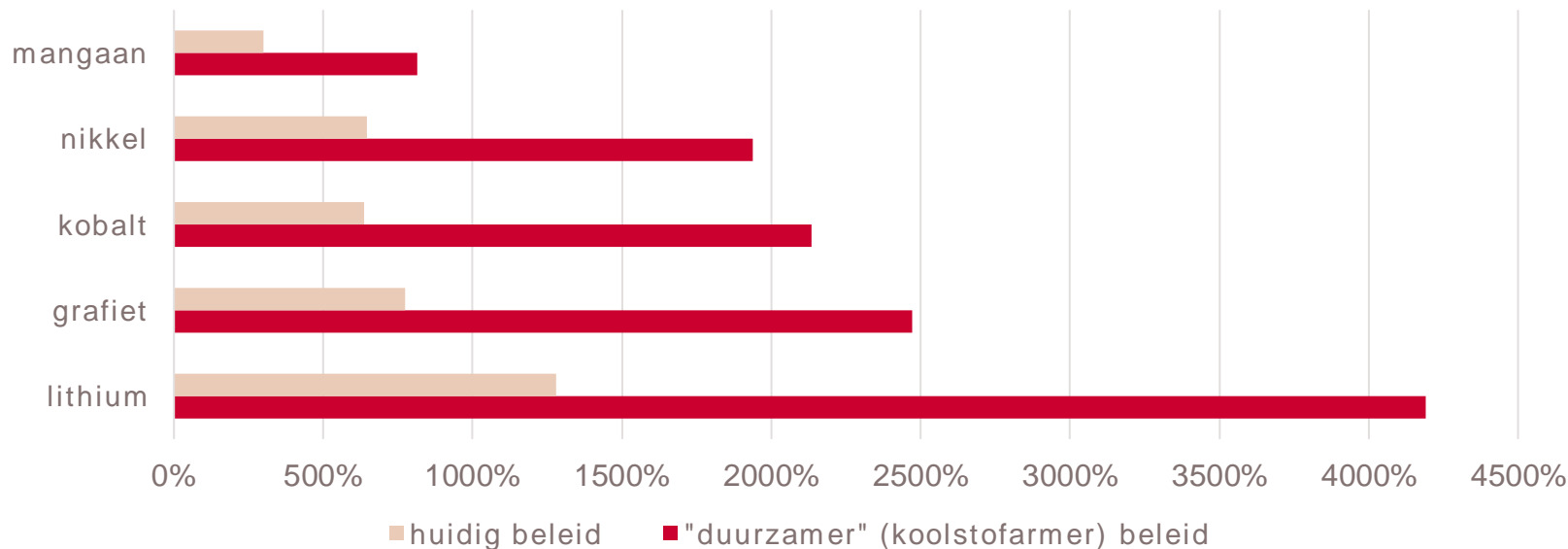
- ~ alle inspanningen richten zich op CO₂-reductie (zgn. 'carbon tunnel')
- ~ er is amper beleid gericht op verbruiksreductie materialen, water, land
- ~ materiaal- en landgebruik zijn hoofdoorzaak van biodiversiteitsverlies, waterstress, toxiciteit: net zo desastreus voor (menselijk) leven op aarde

bijdrage van materiaal- en landgebruik aan milieucrises

~ materiaalvraag gaat door het dak...

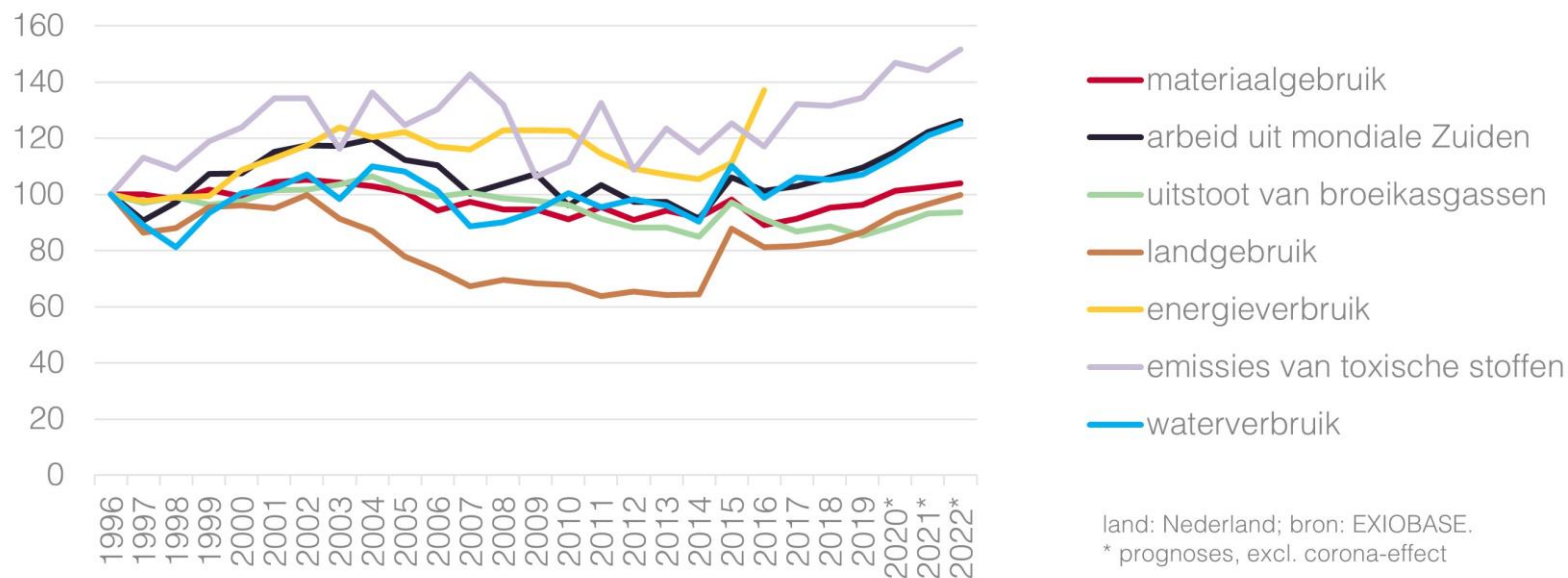
groei van grondstoffenvraag door energietransitie (2020-2040)

bron: IEA (2021)

~ groei maakt vergroening ongedaan

trendontwikkeling milieu-inputs voor consumptie (index; 1996=100)

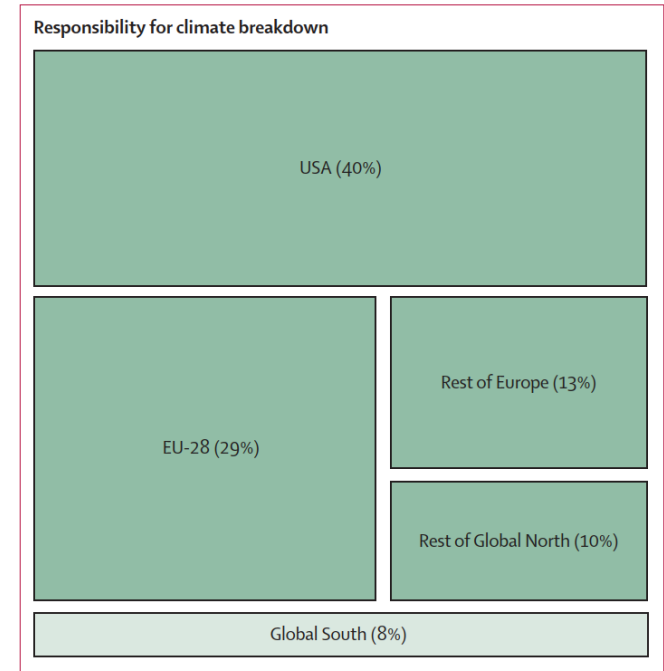

het kernprobleem

beleid houdt onvoldoende rekening met
klimaatongelijkheid

~ de geopolitiek van klimaatongelijkheid

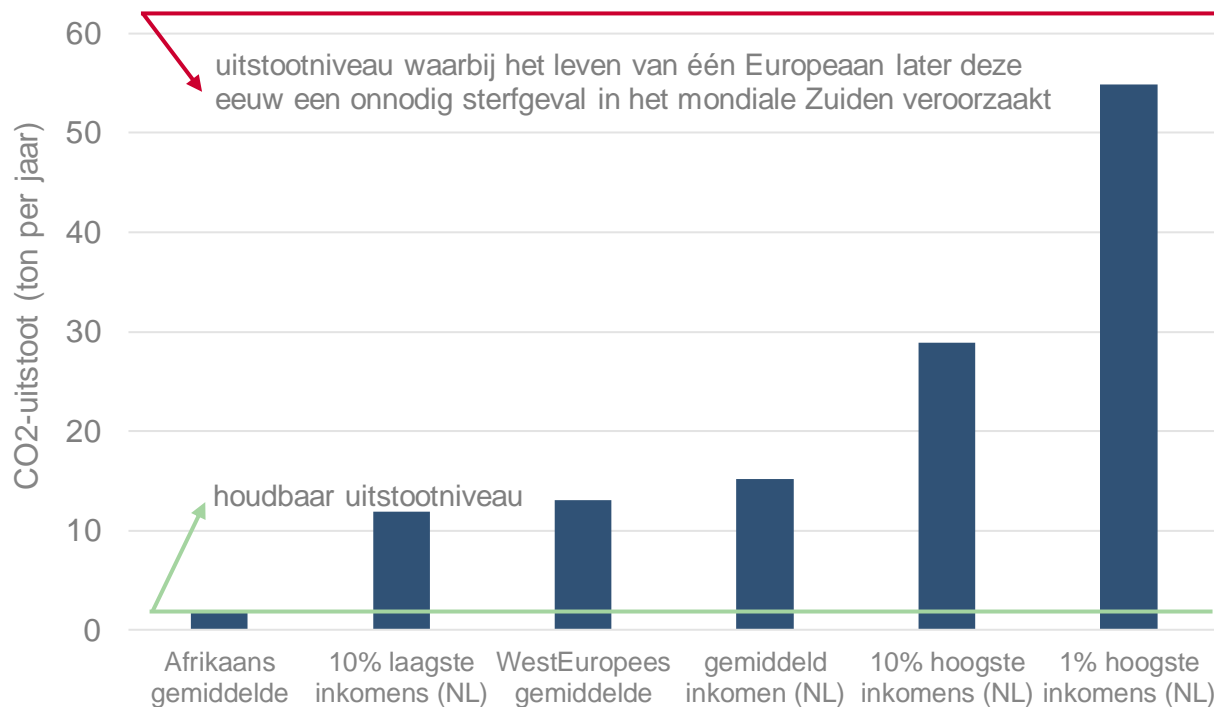
- ~ COP25, COP26, COP27: mislukt door tegenstelling Noord-Zuid
- ~ Noorden 70% verantwoordelijk voor huidige staat klimaatcrisis: grootste mensenrechtenschending van de 21ste eeuw
- ~ Noorden moet stoppen met groei t.b.v. het Zuiden

~ meervoudige klimaatongelijkheid

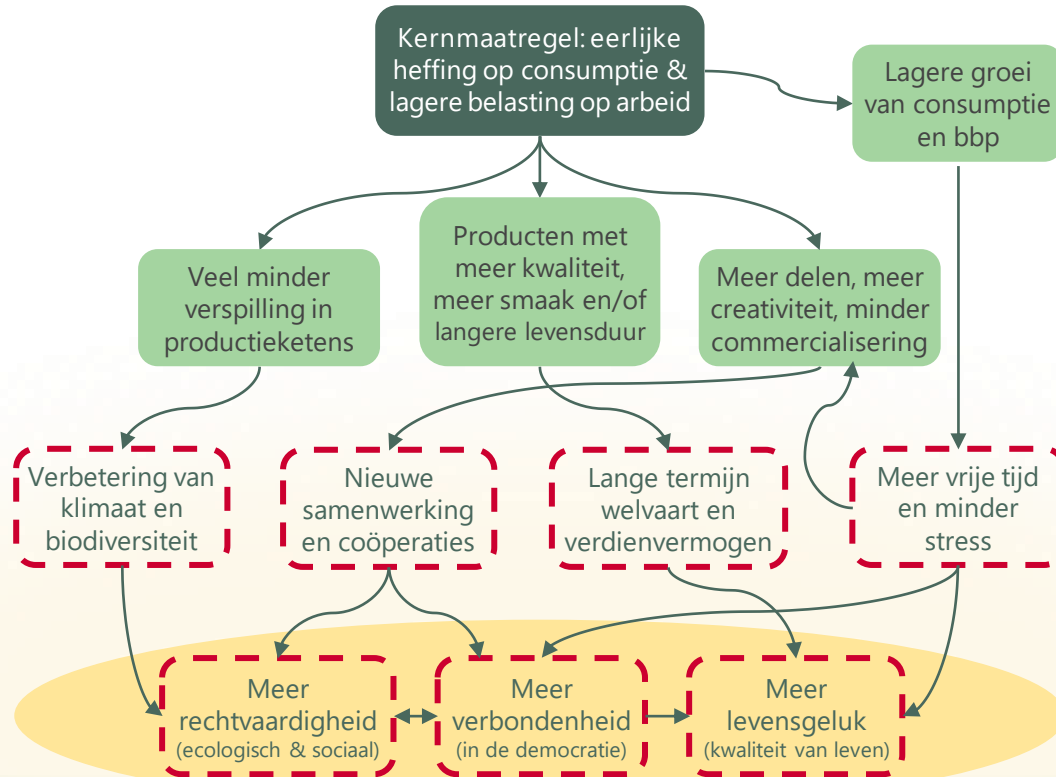
~ ongelijkheid
tussen
landen

~ ongelijkheid
binnen
Nederland

Bronnen: CBS (2009), Chancel & Piketty (2020), Bressler (2021)

~ postgroei: het grote verhaal

Legenda:

Maatregelen

Uitkomsten

Waarden

~ voorstel gefaseerde invoering

effectieve belasting (als percentage van het inkomen) binnen de dan geldende uitstootgrenzen en het maximale uitstootniveau	uitstootgrenzen bij invoering van de CO ₂ -belasting (medio 2025)	uitstootgrenzen halverwege de doelstelling (medio 2029-2033)	uitstootgrenzen voor de finale doelstelling (medio 2037-2041)
1 procent van het inkomen	0-5 ton	0-5 ton	0-1 ton
5 procent van het inkomen	5-15 ton	5-10 ton	1-2 ton
10 procent van het inkomen	15-25 ton	10-15 ton	2-3 ton
20 procent van het inkomen	25-35 ton	15-20 ton	3-4 ton
40 procent van het inkomen	35-45 ton	20-25 ton	4-5 ton
maximale uitstootniveau	45 ton	25 ton	5 ton

3

kwalitatieve groei

~ ruimte voor andere doelen

kwantitatieve groei
(consumptie- en bbp-groei)

sociale
groei

groei van de biodiversiteit

kwalitatieve groei (groei
kwaliteit van leven)

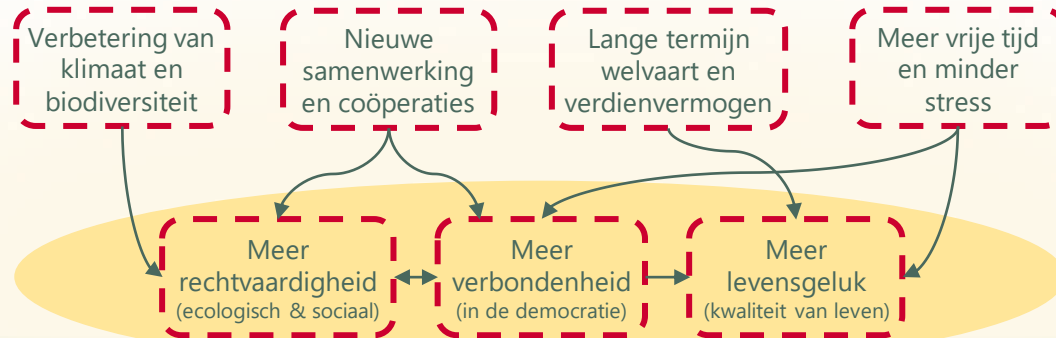
culturele
groei

persoonlijke groei

~ werken aan wat er écht toe doet

- ~ de verschuiving van kwantitatieve naar kwalitatieve groei is postgroei
- ~ i.t.t. consumptiegroei zijn kwalitatieve geluksbronnen onuitputtelijk
- ~ postgroeibeleid is er dus op gericht om waarden veilig te stellen:

kwalitatieve groei

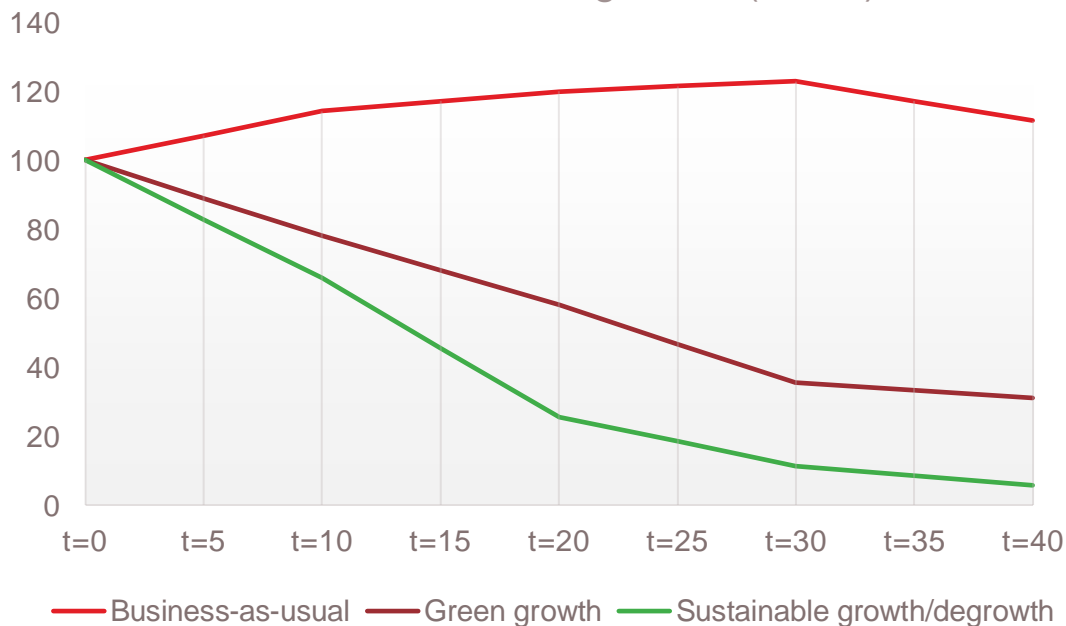
toepassing

~ groene groei vs. postgroei (1)

38%
cumulatief
verschil

(schatting op basis van drie economy-in-environment modellen)

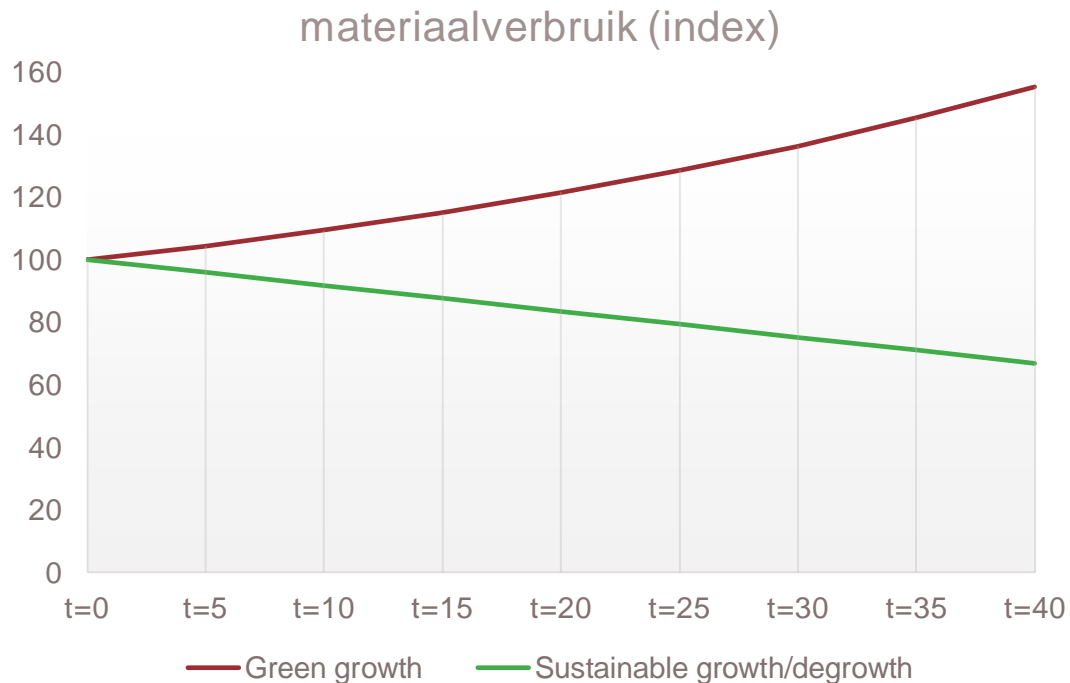
uitstoot van broeikasgassen (index)

~ groene groei vs. postgroei (2)

32%
cumulatief
verschil

(schatting op basis van Global Material Resources Outlook 2060; OECD 2019)

~ fase 1: meer kwaliteit van producten

(levens)lange garantie

verantwoord,
van begin...

en (dus) ook
kortere ketens

...tot einde van de keten

~ fase 1: nieuwe vormen van luxe

handgemaakte luxe geen
uitzondering maar norm

arbeid, en dus allerlei soorten diensten,
worden goedkoper (horeca, festivals,
kunst, cultuur, onderwijs, zorg, welzijn)

~ fase 1: nieuwe verdienmodellen

reshoring & nieuwe, circulair
gebruikte materialen

modulaire producten &
products-as-a-service, incl.
upgrades en reparaties

~ fase 2: nieuwe coöperaties

coöperatieve producten en diensten

onderlinge zorg

~ fase 2: meer kwaliteit van leven

meer vrije tijd: voor
ontmoeting, zorg,
ontplooiing, betekenis

minder stress en meer gezondheid

het grote verhaal

S slotsom

~ de opgave van de eeuw

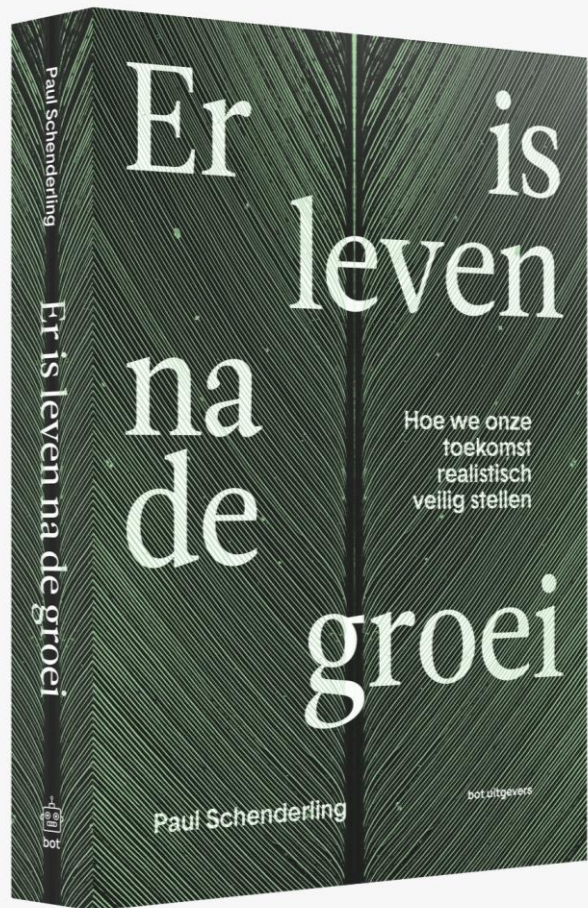
- ~ samen deze waarden nastreven, is dé uitdaging van de 21e eeuw
- ~ samen deze uitdaging aangaan, overbrugt tegenstellingen

20e eeuw:
sociale
kwestie

- progressieve inkomstenbelasting
- opbouw verzorgingsstaat
- sociale correctie op kapitalisme

21e eeuw:
ecologische
kwestie

- progressieve milieuheffing op consumptie
- ecologische correctie op kapitalisme

POSTGROEI NEDERLAND

Wij zijn Postgroei Nederland: betrokken professionals die samen het tijdperk na de groei doordenken en verbeelden en daarover schrijven, spreken en adviseren. Wij zijn pioniers op het terrein van postgroei en beschikken over de nieuwste inzichten uit de wetenschap en de praktijk over de manieren waarop mensen en organisaties katalysatoren kunnen zijn van de sociaaleconomische veranderingen die de 21^e eeuw van ons vraagt.

postgroe.nl/nieuwsbrief

[Linkedin.com/in/matthiasolthaar](https://www.linkedin.com/in/matthiasolthaar)

Just
enough

leven

na

de podcast

de

groeit

bedankt voor jullie aandacht!

zijn er vragen?